

3
277
В. ВИННИЧЕНКО

ЧЕКАННЯ

КООПЕРАТИВНЕ ВИДАВНИЦТВО
— РУХ —

WS(2-44)5-644

„РУХ“ КООПЕРАТИВНЕ ВИДАВНИЦТВО

ПОВНЕ ВИДАННЯ ТВОРІВ

В. ВИННИЧЕНКА.

Зібрав до друку Т. Черкаський

Оповідання:

Том	I кн. 1 Краса і сила та інші опов.	Ціна 90 к.
„	„ 2 Голота й інші оповід.	„ 90 „
„	II Дим та інші оповід.	„ 90 „
„	III Момент і інші оповід.	„ 90 „
„	IV Дрібниці й інші оповід.	„ 90 „
„	V Історія Якимового будинку й инш. опов.	„ 90 „
„	VI Босяк і інші оповід.	„ 90 „
„	VII Олаф Стефензон і інші оповід.	„ 90 „
„	VIII Боротьба й інші оповід.	„ 90 „

Драматичні твори:

Том	IX Дизгармонія. Щаблі життя	„ 90 к.
„	X Великий Молох. Memento	„ 90 „
„	XI Чужі люди. Базар	„ 90 „
„	XII Бреґня. Співочі товариства	„ 90 „
„	XIII Чорна Пантера й Білий Медвідь. Натусь. Дочка жандарма	„ 90 „
„	XIV Молода Кров. Пригвожені	„ 90 „
„	XV Панна Мара. Гріх. Закон.	1 карб. —

Романи:

Том	XVI Чесність з собою	1 карб. 10 к.
„	XVII Рівновага	—
„	XVIII „По свій“	—
„	XIX Божки	—
„	XX Хочу	—
„	XXI Записки Кирпатого Мефістофеля	1 карб. 30 к.
„	XXII Заповіти батьків	—

06 CD

9347

ЧЕКАННЯ

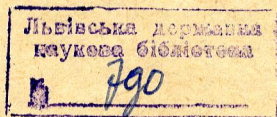
41723

КООПЕРАТИВНЕ „РУХ“ ВИДАВНИЦТВО

Акт. Жуков в. Усск

[891.79-3]

КИЇВ—1927

Трест „Київ-Друк“, 8-ма друкарня,
вул. Л. Толстого, № 5.

Укрголовіт № 2479(3436) Зам. 41.—4.000

Чекання

Пізно вранці, як сонце ставатиме на косарський обід, архирей має виїхати з Малих Вишеньок. Між Малими Вишеньками й Болотянкою в гаю, де кучеравляться дуплясті верби старезної, тінистої гребельки, проходить межа двох повітів.

Тут і чекають гостя: становий пристав Зеленкевич, болотнянський батюшка та поміщик з с. Великі Вишеньки Глюзінський. У болотнянського батюшки архирей зупиниться тільки на годину, щоб перепрягти коней і перемінить кучера: за Болотянкою є круча, з якої пристав не може доручити везти його преосвященство будлі кому, для цього запрошено спеціального візника. А в Великих Вишеньках зупиниться у пана Глюзінського на довший час.

Кроків за п'ятдесят від греблі на невеличкій могилі стоїть стражник Кавун і пильно дивиться у далечінь. Там, геть геть аж попід самими Малими Вишеньками, на другій могилі, неначе муха на паляниці, ледве помітно чорніє стражник Андросюк. Тільки з'явиться карета архирея, Андросюк моментально запалює смолоскип—і телеграма готова.

Так за далеких козацьких часів передавалися грізні звістки про наближення татар.

Сонце помалу підбирається на косарський обід. Трудно йому, мабуть,—розчервонілося, нагрілося, пашисть теплом і блиском на всі боки.

Перед бричкою Глюзіньського, в позі умильної пошани мнється тенор з містечка Задрипаного, Семен Козолуп. На ньому потертий фрак, вишивана сорочка та жовті черевички з чорними латками. Він крутить у руках рудого солом'яного бриля à la rapата і слухає пристава. На виснаженім, плескуватім лиці його з качиним носом написано й тривогу, й само впевненість, і навіть вибачливу насмішку.

Пристав і батюшка хвилюються. Батюшка—не спокійно, тоскно, з виразом людини, яку ловлять; пристав—заклопотано й весело, як чоловік, що сам ловить. На ньому все блиска й горить: гудзики, пого-ни, білий, як сніг полюсів, кітель, червоні, соковиті губи, циганські очі з синіми баньками, ляковані чоботи. Він уже все оглядів і провірив: греблю на-правлено, дорогу вирівняно, а по боках, як нака-зував, повтикувано молоді деревця. Фасонисто і немов справжні деревця. Нагорода мусить бути обов'язково.

От тільки цей архаровець — Козолуп! Звірся на нього, а він тобі такий фортель одлупить, що не то що нагороди, а світу божого не побачиш.

— Слухай, Козолупе, скажи ти мені щирю правду,—трохи не п'ятий раз питає Зеленкевич,—чи служив же ти у архирея? Останній раз, христом-бо-гом, як чоловіка, прошу, говори ж, сукин син, по правді: служив?

Козолуп стискує одним плечем, посміхається й покірно відповідає:

— Служив, вашескородіє..

— За кучера?

— Так точно, за кучера

Розмова ведеться навіть в тім самім порядку, але батюшка слуха її з напруженням і турботою. В каштановій натопірченій рясі, насиченій густим духом нафталіну, та з замореним лицем і тоскними очима, він похорий на засиджену квочку.

— А як же ти в півчих опинився?

— А по случаю восхитительного голосу, вашескородіє...

Тут Козолуп рішуче перекладає з одної руки в другу «панамський» бриль і, маючи покласти кінець всяким сумнівам та малодушію, одверто й гаряче говорить:

— Дозвольте із'яснитися, вашескородіє! Скажу вам як подобаєть правді. На певческое заняття я перейшов, када говорить по справедливості, просто как воно образованное й льюкое. А весь мій тембер, вашескородіє, в кучерськім делі. Їй-богу, вашескородіє! Пушай це необразованість, а я вам прямо признаюся і більше нічево. І не стидюсь, ну, що ж, хто до чого способний. Скажу так, вашескородіє...— звиніть тільки, батюшка, за глупі слова мої,—нехай мені скажут: «будь ти, Козолуп, за первого тенора у архирейськім хорі або за кучера у последнего поміщика», так от, накажи мене бог, візьму кучера! Їй-богу!..

І Козолуп, немов сам собі дивуючись, стискує плечима й посміхається.

— Артист, виходить,—кива на нього батюшці Зеленкевич.—Так чого ж ти не служиш за кучера?

— По слабості спиртних напйтків, вашескородіє,—винувато зідхає й потуплюється Козолуп.—Не можу на пункті вдержатися. У мене пункт—полкварти, вашескородіє. Как удержусь—давайте віз пуху, на кур'єрських провезу і пушинки не розгублю. Ну, как перейшов за пункт—годі,

злізай з некипажа. Тільки ви не сумнівайтесь, вашескородіє, за сьогоднішній день. Довезу он як! Не за деньгами стало, вашескородіє. П'ять рублів, понятно, тоже пішки не ходять, ну, тільки ж... Давно вожжі в руках не держав, їй-богу! Голову, вашескородіє, даю, що в благополучності все буде! Вірте совісті...

Пристав все ще вагається.

— Чорта мені з твоєї голови. Завезеш кудись у кручу, а я що тоді з твоєю головою буду робить? Був такий случай торік в однім повіті, — повертається до батюшки Зеленкевич, — їхав отак само як от тепер, архирей по епархії. Ну, нічого. Тільки, розумієте, круча там по путі була, а внизу став. Як у нас. Ну, спеціального кучера, от вроді Козолупа... Ну, ти, брат, не потискуй плечима — знаєм ми вас. Просять, розумієте, сукиного сина: серце, голубе, радість наша, ради бога, не підвези ж москаля. І що ж ви собі думаєте: завіз падлюка прями́сінько в став!

— У став?! — з жахом шепоче батюшка.

Глюзінський ліниво й зневажливо посміхається під жовтими й рівними, як пучки житнього колосу, вусами. Мабуть, він зневажає й архирея, й цього жалюгідного попа, й пристава, з якими вліз у компанію.

— В самий ставок завіз, анафема! — сміється Зеленкевич; — чи од страху, чи перестарався, чорт його знає. А пристава змістили. От тобі й головою ручався!

Козолуп вибачливо посміхається.

— Ми не спужаємся. На день по три архирей возив. От тільки, вашескородіє, нащот півкварти — звольте милость, як обіщали, побезпокоїтьця

— А без цього не можеш? — з цікавістю і не без спочуття питає Зеленкевич,

Нікак нет, вашескородіє, без півкварти ручательства не даю. Це по совісті. Как півкварти не буде, амінь, без темберу повезу. Більше теж не треба. Ну, щоб з тембером—нада півкварти.

Батюшка від хвилювання не розуміє і пристав поясняє йому. Потім вийма наготовлену пляшку горілки й дає Козолупові.

— На, бери... Я держу своє слово. Але гляди, брат, як що трапиться, такий тембер тобі пропишу, що й себе до дому не довезеш. Чекай тут, нікуди не ходи, а то наклюкаєшся десь. А як пройде архирей, зараз же до батюшки.

Козолуп дуже охоче хитає головою, робить страшенно уважний вигляд, а сам тимчасом обережно хова горілку в кешеню. Потім непомітно одходить під верби, вибиває затичку, любовно обтирає пляшку й солодко п'є.

Сонце вже давно перетягнуло за косарський обід. Тіні від лоз, де стоїть бричка Глюзінського, скоро-чуються. Глюзінський починає позіхати й подивляється на годинник. Батюшка все частіше й частіше втирає піт білою з рожевими яблуками хусткою.

Раптом на греблі чується стукіт коліс. Всі озирються й чекають. Незабаром в зеленім коридорі старих дуплястих верб з'являється селянський віз, запряжений парою шкапенят, похожих на дві тарані. На возі сидить дядько з широкою добродушною бородою, а за його спиною лежить хтось.

— Ну, от чортяка їх таки несе!—говорить Зеленкевич.—Що ж там той йолоп Микитенко? Сказано йому дурню, нікого не пропускать по цій дорозі. Ей, ти там! Куди? Завертай назад! Назад к чортовій матері!

Зеленкевич кричить і махає рукою, але дядько їде собі далі. Він теж щось говорить і посміхається.

— Козолуп! Піди, брат, турни його к чортам собачим звідци. Хай другим шляхом їде... Ну, сволоч народ! Як-раз йому тоді треба їхати, як не можна.

Козолуп хапливо зводиться, біжить до дядька, мотаючи хвостом фрака, й зупиняє коней.

— Повертай назад! Чуеш, що тобі приказують. Лізе.

У дядька зелений, розплесканий, як шапка старого гриба, картуз і сині, добрі очі. Він не перестає посміхатись і лагідно говорить:

— А мені госпсдин урядник, спасибі їм, дозволили. Вперед преп'ятствували, то правда, а потому согласились. «Іжжай, кажуть, як їхне благородіє госпсдин справник»...

— Восхітітельно,—нетерпляче строго згожується Козолуп.—А госпсдин пристав тобі приказують: завертай назад і шабаш. Поняв?

Дядько охоче хитає головою, все дуже добре розуміє і знов говорить:

— Ну, я й поїхав. Атож. Думаю: просить буду госпсдина пристава, а вони, спасибі їм, і дозволять. Мені в Задрипане. Стара моя заслабла, так на операцію везу, хай господь милує. Бог його зна, як воно вийде, ну тільки дохтур наказував на рано бути. А вже, горенько наше, й нерано. Задержали нас госпсдин урядник. Задержали, хай господь милує. Ну, дякувать, випустили. Говорять: «як госпсдин пристав постановлять»...

Зеленкевичу надокучило чекати і він кричить:

— Ну, що ж там? Козолуп!

Козолуп здригує, поспішно бере за мотуз'яні віжки й повертає коней назад.

— Ніззя. Не приказано. Ето архирею без надобності... У тебе жона, у мене бабушка, а їм нада проїхати. Другим шляхом шкандибай. Мало тобі дорог? Ач, рисаки які!.. Ну, ти, паршива, ще мені тут шулитися!

— Козолуп!!—чується сердитий крик пристава.

Козолуп злякано кидає коней і підтюпцем біжить до брички.

Тоді дядько замотує віжки на люшню, зліза з воза й, розгладивши сорочку на грудях, з батогом у руці іде з Козолупом. На возі він здавався вищим, тепер—це коротконогий, крем'язний і незграбний чоловік.

Кроків за десять від панів він скида картуза і з тою ж посмішкою—не то ласкавою, не то сумною—низько уклонившись, почина викладати своє прохання.

Пристав сердиться, вияснює, дядько охоче згожується, але знов таки провадить своє. Почувається, що хоч би тут з'їхались пристави зо всієї губернії та разом з губернатором почали йому товкмачити, він все так само буде посміхатись, згожуватись, а потім говорити своєї далі.

Але, зрештою, діло все ж таки вияснюється: їхати цею дорогою дядькові ніяк не можна. Іншим же найближчим шляхом, то правда, вийде верстов з двадцять крюку. З цим нічого не зробиш: що правда, то правда.

Але от що до прохання дядькової слабої баби—почекать край дороги проїзду архирея та попросить у його благословення—так це... що-ж... це можливо. Так, край дороги, он там біля деревинок, можна.

— Тільки щоб мені деревин не порушить, а то викину разом з старою твоєю он туди жабам у болото. Чуєш?

Дядько кива головою, сміється на жарт пристава

і йде з картузом і бато́гом у руках до воза. Поставивши коней збоку на поважній дистанції від деревинок, він тихо переказує своїй старій про результат балачки. Лице баби вимучене, без крови, аж сіре. Здається, коли проколоти на ньому шкуру, то з його потече рідка, білувата водичка. Губи потріскані, сині; баньки очей темно-жовті. Вислухавши чоловіка, вона з усиллям вдячно хреститься й терпеливо заплющує очі.

Сонце стоїть уже над головою. Тіні короткі та чорні, як плями чорнила. Нагріте повітря хистко коливається по степу і далеко Широка Могила з темною цяткою Андросюка розпливається, хитається. Хліба застигли, не рушаться.

Приста́в, батюшка і Глюзінський поїхали обідати до батюшки, наказавши Кавунові негайно бігти до них, як тільки на Широкій Могилі з'явиться дим.

Козолупові не сидиться. Він то встане і, приставивши руку над очима, вдивляється в далечінь, то йде до дядька вниз.

Дядька звуть Трохимом, а жінку його Мотрею. Вони з Ясиноватої. У них дома зосталося п'ятеро дітей, з яких найстаршій Меланці чотирнадцятий рік. Як помре стара, хай господь милує, що тоді? А в старої грижа. Терпляча вона, стара, довго не піддавалася, а це взяла та й не видержала.

Козолуп спочуває, потішає, але йому стає нудно. Він вертається на могилу й знов заводить розмову з Кавуном про те саме.

Кавун мочки понуро слуха, йому вже остогидло безікання цього п'яного, пришелепуватого чоловіка.

— Ні, ти це ізобрази!—кричить з захопленням Козолуп:—Четверик коней! Га? Та ти думаєш, що таке кінь? Так собі, худоба, як той казав? А, бра-

тіку, брешеш. Кінь тоже, брат, знає, какой у тебе тембер. От, скажемо для блізіру, посади тебе за фізгармонію. Бачив фізгармонію?

— Я з вами свиней не пас!—раптом несподівано з хмурою зневагою кидає Кавун.

Козолуп непорозуміло змовкає і, кліпаючи очима, якийсь час мовчки дивиться в одвернуте лице стражника.

— Ето проти чого?—нарешті промовляє він.

— Проти того, що начальственому лицу тикать не помагається,—дивлячись, як біжить широченна пляма тіни по хвилястому житі, одповідає Кавун.

— Ах, покорніше звиніть!—поспішно і з полешенням скрикує Козолуп.—Понімаю... Очень звиніть. Тільки я, знаєте, проти того за фізгармонію, що, скажемо, сяде за неї один чоловік і сяде другий. Єсть тембер і той тобі так заграє, що душу по сльозинці йому, сволочу, оддай і то мало, а другий.. хоч плюнь та розітри. От така сама, брат, штука і з конським предметом. Ти думаєш як?

— А перекинете ви архирея...—раптом з легкою посмішкою пускає Кавун.

Козолуп від несподіванки на мент замирає. Потім схоплюється на коліна, люто б'є себе кулаком у груди й скрикує:

— Я перекину?

— Та вже ж не я

— Я перекину?!

— Та не я ж, кажу.

Козолуп з безмежним здивованням озирається навкруги, немов кличучи весь степ послухати цього чудного, божевільного чоловіка. Далі безнадійно й з призи́рством маха на нього рукою, сідає й починає закурювать.

Недалечко дрібно й безсило, як прив'язаний за

нитку до небесного шатра, б'ється в повітрі кобець. Кавун байдуже слідкує за ним.

Степ хитається, переливається і біжить за обрій, де зблідле від спеки небо зливається з гарячим, синюватим туманом на землі.

Козолуп робить цигарку й весь час здивовано й ображено хмикає. Щоб він перекинув! Ха, цього йому ще ніхто не казав. Ну-ну!

Він умить одклада цигарку й хмуро лізе в кешеню. Вийнявши напівпорожню пляшку, мовчки витягає затичку й підносить до рота. Але тут же скидується і простяга її Кавунові.

— Для любопитства ковтнуть трошки?

Кавун повертає своє понуре з важким носом лице, уважно дивиться на горілку й одвертається.

— На начальственім посту не помагається тетим заніматьця...—крізь зуби цідить він і спльовує.

Козолуп стискує плечима і п'є сам. Потім обережно ховає пляшку в кешеню і, як ні в чім, знов починає розмову про теж саме.

Тіні стають все довшими, але вже в другий бік лягають. Там, де стояла бричка з панами, холодку нема і сонце блищить на клаптиках сіна та недокурках.

Трохим сидить на возі, звисивши ноги в рудих задеревенілих чоботях і тоскно водить очима навколо. Не їде архирей. Ах, горенько, горенько. А доктор наказував на рано бути. «Та гляди,—казав,—не гайся, бо може померти, сам винен будеш.»

Атож, сам доктор так сказав, спасибі йому. Над вербами прожогом пролітають дві дикі качки і, тонко та дзвінко розрізаючи крилами повітря, зникають у тому боці, де видно на горі біленькі хатки Боло-

тянки з двома вітряками збоку. Хати в розквітчаних садках схожі на наречених в білих фатах, а млини, немов піп та дяк, благословляють їх, розставивши руки в широких рукавах.

Трохим глибоко зідхає і, нахилившись до Мотрі, пильно й сумно вдивляється в неї. Сіре лице з пукатими баньками очей, покритих синявими віками, непорушне. В куточках губ замерли мушки з золотисто-зеленими спинками. Дихає чи ні?

Трохим легко змахує мух і дивиться. Губи ледве помітно ворухнулися. Ну, слава богу й за це.

— А що, ще жива стара?—чується голос за спиною.

Трохим підводиться: стоїть той самий чоловік, що в архирея за кучера буде.

— Дякувать богові, жива ще. Жива, бог з нею. А як далі буде—не знать. Того вже сказать не можу. Ой, не можу, та не можу. І хотів би чоловік сказать, та не сила його.

— Нічого, дядьку, ти не внивай. Поклади упованіє на мене. Верно. Я доложу архирееві. Я поговорю з ним про тебе. Архирей у бога не то, що ми. Ти молись хоч сорок днів і ночей та й нікоторого означення. А архирей руку возложив, шепнув богові пару слів і стара твоя хоч танцюй. А що ти собі думаєш? Верно.

Трохим теж не сумнівається в цьому, та от біда: чи доживе стара.

— Доживе!—глибоко переконаним голосом завіря Козолуп. В такий день, коли він буде везти самого архирея, щоб якась там баба не дожила.

— Об'язательно доживе, ти про це й голови не клопочи собі. Як можна! Це ж, брат, як на долоні тобі написано. Ти що собі думаєш, що це так собі, як той казав, спроста повстрічались ми тобі на дорозі: я, значить, та архирей? Тут брат, сам бог так

тобі підстроїв. Ага! А ти б собі как думав? Е, чоловіче, у бога ходов много...

Мотря ворухиться і скрипучим, зусильним голосом говорить:

— Дай боже здоровля за... добре слово. Хай господь не оставить... за ласку...

Вона силкується розтулити смажні сухі уста в посмішку й вдячно кліпає очима до Козолупа.

— А що? Хіба неправильно розсуждаю?— задоволено скрикує Козолуп.—Ого, тітко, ще так затанцюємо, що держись... Ха!

Трохим сумно й ласкаво хитає головою, а Мотря стомлено заплющує очі; але по виразу її лица видно, що вона все чує, розуміє й повна терпіння та непохитної, всецілющої віри.

Козолуп же знов підтвержує своє обіцяння поговорить з архиреем і починає оповідати, як він колись возив по три архирей на день, а коні не коні були, а чисті тигри. Тільки оком кивни і як людина тебе розуміє

Трохим ввічливо, але неуважно виявляє здивування й з надією погляда на могилу, де нерухомою масою, як кам'яна баба, сидить стражник Кавун.

Спека побільшується, густішає, звуки стають глухішими. В жовтозеленій осоці болотця кумкають жаби. Тон їхнього кумкання скорбний, жалібний, повний важкого непорозуміння. Здається, їх боляче, невідомо за що, хтось скривдив і вони покійно, недовмінно стогнуть і жаліються комусь. У-ум!.. У-ум!

Стомлені спекою конячинки стоять, похнюпившись і притулившись головами одна до одної. Вони немов слухають жалі жаб, немов їхню кінську долю оплакує тихе болотце.

Трохим теж затих і сидить коло старої, непорушно дивлячись у землю. Над їхніми головами безшумно носяться ластівки, неначе виписують незримі хрести.

— Не видко, Трохиме? — часом чується тихим шепотінням від Мотрі.

Трохим скидає очима на могилу, де сидять Козолуп та Кавун, і сумно відповідає:

— Ні, не видко ще, мабуть.

Жаби стогнуть. Самотно, безнадійною покірністю звучить їхня скарга в застиглому гарячому повітрі. У-ум!... У-ум!

— Ох, недобре мені, Трохиме! — шепоче Мотря. — Смертонька моя...

Трохим з боязкою тугою дивиться на неї і тихо говорить:

— Потерпи, Мотре... Може бог дасть... архирей... Що ж робитимеш?

І в голосі його чуються ті самі ноти, що й у кумканню жаб.

— Наказував дохтур, щоб рано бути... — несміло додає він, — та задержали нас. Ай, горенько. Задержали, хай господь милує...

Мотря мовчить і не знати, чи чує вона.

Аж ось, нарешті, архирей їде, — на Широкій Могилі скибчасто й розпливчато задиміла козацька телеграма. Кавун у ту ж мить поїхав у Болотянку сповістити пристава і Козолуп тепер сам на могилі. Він то присідає, то лягає на землю і весь час з-під руки дивиться в той бік, де, на його думку, мусить з'явитися карета архирея.

Трохим сквапливо садовить Мотрю, підкладаючи їй під спину солому й свитки. Він що-хвилини хре-

ститися, витирає рукавом піт і подивляється на Козолупа.

Мотря, схвилювавшись, сидить напівчувствenna, з заплющеними очима і тільки часом безсило й трудно роззявляє рота, по кутках якого уперто прилипли зеленкуваті мушки.

На греблі чути стукіт брички. Це — пристав, батюшка та Глюзінський. Козолуп зараз же підбігає до них, з піднятим заклопотанням вмішується до розмови й жадно зазирає всім у вічі. Балакають пошепки.

Кавун знов на могилі й подає знаки.

Бричку ставляють на другий бік дороги проти Трохимового воза і ждуть.

Іноді Козолуп серйозно, але підбадьоруюче підморгує Трохимові, показує на себе пальцем і заспокоює кива головою: не бійся, мовляв, я тебе не забуду.

Трохим посміхається неухважною посмішкою й непокійно мнеться. Він без картуза, сонце пече йому голову й витягає на лоб дрібну росу поту, але Трохим з поштивости перед начальством не втирається.

Мотря сидить рівно, мертво, в позі єгипетських фараонів, з заплющеними очима і блідим, загостреним носом.

Вмить Кавун дає останній знак — себ-то збігає з могили.

Ще з пару хвилин напруженого чекання і на горбику з'являється екіпаж, запряжений четвериком коней устяж.

Батюшка судорожно обсмикує рясу, хапливо хреститься і, витягнувши шию, трепетно застигає. Тепер він скидається на квочку, що зачула шуліку.

Пристав блідий, серйозний кидає навкруги короткі пильні погляди, притримуючи шаблю витягнутою «по-швам» рукою.

Навіть Глюзінський вирівнюється.

Стріча проходить як-найкраще. Архирей—маленький, зморщений дідок—зовсім не страшний. Привітний, не строгий, говорить просто, тихим голосом, але, видно, дуже стомлений. Через це у нього трошки гидливий і незадоволений вираз лица. Спочинуть би як слід.

Зачувши це, пристав, батюшка, Глюзінський прожогом кидаються до своєї брички й кажуть кучерам швидше везти до батюшчиної господи.

Пристав, побачивши Козолупа біля карети, ще на хвилинку зупиняється й голосно говорить до нього:

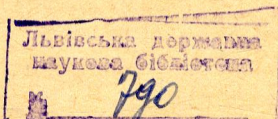
— Козолупе! Ти ж, голубчику, щоб у свій час був на місці. Чуєш? Їх преосвященство до Болотянки доїдуть з цим кучером, а там уже ти постарайся. У нас, ваше преосвященство, за Болотянкою єсть, так сказати, возвишеность, Так ми в безпокойстві вашого благополучія надійного кучера... Знакомого з місцевістю... От цей...

Козолуп мене бріль із боязкою соромливістю кліпає очима.

Але архирей тільки стомлено хитає головою й торкає парасолем кучера: їхати.

— Поїжжай!!—офіцерським, піднятим голосом командує справник.

Але тут виходить невеличка задержка. Козолуп раптом чогось хвилюється, ступає крок наперед і ненатурально-голосно викрикує:

— Ваше високопресвятительство!

Архирей здивовано зиркає на чудного чоловіка. Батьюшка, передчуваючи непевне, укривається холодним потом, а пристав грізно нахмурює густі циганські брови.

Козолуп немов ковтає щось і від хвилювання не може вимовити ні слова.

— Ну, що тобі?—досадливо оглядаючи його, кривиться дідок-архирей.

Козолуп робить усилля й хрипко говорить:

— Покорніше звиніть, ваше... викоспресвятительство... Болящий мужичок... То-єсть, ваше пресвященство, жона у його... Благословеніє ваше... Рак, значить, на операцію. Он там...

І Козолуп поштиво показує брилем на Трохимів віз.

Архирей слухає нетерпляче.

— Нічого, братець, не розумію. Благословить? Болящий? Так?

— Так точно, ваше..

— Нехай до церкви під'їде, завтра всіх буду благословлять.

І архирей знов легко торкає в спину кучера. Коні м'яко натягують посторонки й екіпаж плавко пропливає повз Козолупа.

Пристав, перегнувши тіло з брички, люто щось шипить останньому й грозиться кулаком, але Козолуп нічого не помічає. Він стоїть і непорозуміло дивиться услід архирееві.

Коли за греблею стихає стукіт екіпажів, Козолуп помалу одяга «панамського» бриля і хмуро, роздумливо спльовує.

— Да-а, восхитітельно,—промовляє він крізь зуби й повертається в бік «болящої». Але в той же мент зупиняється: Трохим якось підозріло метушиться біля воза. Мотря знов уже лежить, а дядько тупчить коло неї й безпорадно озирається. Помітивши Козолупа, він раптом розтертяно посміхається й хита головою на жінку.

— От, не доїхала...

— Та невже померла?!

Трохим з винуватим і розгубленим виглядом розводить руками. Потім починає ходити круг воза, підбирати з-під його натрушену соломку і складати на передок.

— От так інстанція!—говорить Козолуп і підходить ближче. Лице Мотрі, затверділе й одразу якось висхле, покрите зеленкуватими плямами мушок. Вони купчаться в куточках очей та губ і моторошно бачити, що віки від цього навіть не здригуються.

— Да-а, це, називається, дождалися...—знов бурмоче Козолуп.

Трохим довго стоїть і дивиться кудись убік нічого не бачачими очима, потім машинально, мовчки вилізає на віз і задумливо шарпає віжками. Конячинки ліниво й неохоче сіпають візок. Од цього голова Мотрі хитається збоку на бік, немов вона чогось не похваляє.

Козолуп не рушиться й пильно слідкує за Трохимом. Бачачи, що той їде просто, а не назад, як йому тепер уже слід би, він наганяє віз, з рішучим і непохитним виразом вистрибує на нього і, беручи віжки з рук мужика, повертає назад.

— Сидіть, дядьку поїдемо разом. Вам же в Ясиновату? Ну, й мені туди. Н-но, куди?

Трохим покiрно випускає вiжки i в чуднiй задумi застигає. Козолуп знаходить в соломi батoга, з злiсною насмiшкою оглядає його й сердито лупить шкапенят.

— А-нно, ви, рисаки!

Пiзно ввечерi стражники Кавун та Андросюк ходять бiля могили й довго лютими, надiрваними голосами гукають Козолупа. Але в одповiдь їм тiльки чується безнадiйне, недоумiнне, повне неза-служеної образи, кумкання темнозеленої осоки. У-умм!.. У-умм!.. У-умм!..

КООПЕРАТИВНЕ ВИДАВНИЦТВО „ПУХ“

ПРАВЛІННЯ І ГУРТОВА КОМОРА

Харків, вул. 1-го травня, чч. 10 та 11. Тел. 29-84.

ВИДАННЯ ТЕАТРАЛЬНОЇ БІБЛІОТЕКИ

1. Карпенко-Карий. Понад Дніпром. Драма на 5 д. 25 к.
2. М. Кропивницький. Глитай, або-ж павук. Драма на 4 дії. 20 „
3. Карпенко-Карий. Батькова казка. Драма на 5 д. 17 „
4. Винниченко В. Молода кров. Комедія на 4 дії . 25 „
5. Карпенко-Карий. Наймичка. Драма на 5 д. . . 20 „
6. Карпенко-Карий. Чумаки. Комедія на 4 дії . . . 20 „
7. Карпенко-Карий. Лиха іскра. Драм. поема на 5 д. 20 „
8. Карпенко-Карий. Хазяїн. Комедія на 4 дії . . . 30 „
9. Тогобочний І. Борці за мрії. Драма на 4 дії. . 25 „
10. Винниченко В. Панна Мара. Комедія на 4 дії . 25 „
11. Мамонтів Я. У тієї Катерини. Драматична карт. на 2 одміни. Видання 2. 15 „
12. Франко І. Майстер Чирняк. Комедія на 1 дію 15 „
13. Франко І. Будка ч. 27. Драма на 1 дію 15 „
14. Франко І. Украдене щастя. Драма на 5 дій . . 20 „
15. Мольєр Ж. Все не влад. Комедія на 5 дій . . 18 „
16. Мольєр Ж. Ото ревнощі! Комедія на 1 дію . . 13 „
17. Черкасенко С. Повинен. Драматичний етюд. . 12 „
18. Франко І. Учитель. Комедія на 3 дії 25 „
19. Мольєр Ж. Любовна досада. Комедія на 5 дій. 15 „
20. Володський А. Панна Штукарка. Комед. на 3 д. 20 „
21. Карпенко-Карий. Сто тисяч. Комедія на 4 дії. 20 „
22. Карпенко-Карий. Розумний і дурень. Комедія на 5 дій 20 „
23. Карпенко-Карий. Гандзя. Драма на 5 дій . . . 20 „
24. Карпенко-Карий. Житейське море. Ком. на 4 д. 25 „
25. Старицький М. За двома зайцями. Ком. на 4 д. 25 „
26. Шекспір В. Комедія помилок. Комедія на 5 д. 15 „
27. Старицький М. Маруся Богуславка. Драма на 5 одмін 20 „
28. Мирний П. Лимерівна. Драма на 5 дій 20 „
29. Кшишовевський К. Чорт та шинкарка. Комедія на 3 дії 30 „
30. Мамонтів Я. Коли народ визволяється. Траг. на 4 акти 30 „

31. Куліш. Ів Маленький горбань. Дитяча п'єса
на 3 карт. 15 к.
32. Мамонтів Я. Чернець. П'єса на дві одміни . . . 15 "
33. Мамонтів Я. Роковини. Драм. етюд 20 "
34. Бергер Г. Потоп. Комедія на 3 дії 25 "
35. Старицька-Черняхівська Л. Жага. Драма на 5 д. . 30 "
36. Запольська Г. Моральність пані Дульської.
Комедія на 3 дії. 30 "
37. Гехтман І. Суд у театрі Шатле. П'єса на 1 д. 15 "
38. Гехтман І. Остання барикада. П'єса на 1 д. 15 "
39. Міхаеліс Я. Революційне весілля. Др. на 3 д. 30 "
40. Мислинський І. „Общепонятна“ мова. Шарж
на 1 дію 15 "
41. Ванін І. „Святої ночі“. Драма на 1 д. Батько.
Драма на 1 дію 15 "
42. Яровий М. Страждання кузні. П'єса на 3 д. 15 "
43. Холодногорець І. В чужому таборі. П'єса на 5 д. 20 "
44. Карпенко-Карий. Бурлака. Драма на 5 дій . . . 25 "
45. Карпенко-Карий. Суєта. Комедія на 5 дій . . . 35 "
46. Мамонтів Я. Веселий Хам. Драма на 3 дії . . . 25 "
47. Волгін Б. Митро Шахтар. Драма на 5 дій . . . 15 "
48. Старицька-Черняхівська Л. Розбійник Карме-
люк. П'єса на 5 дій 40 "
49. Лангман. Розплата. Драма на 3 д. 25 "
50. Васильченко С. На перші гулі. Мал. на 1 д. 15 "
51. Васильченко С. Зіля Королевич. Етюд на 1 д. 15 "
52. Васильченко С. Недоросток. Народня юмореська
на 4 дії 20 "
53. Васильченко С. Не співайте, півні. Мал. на 3 д. 20 "
54. Васильченко С. В холодку. Мал. на 1 д. . . . 15 "
55. Рябіков. Селькор. П'єса на 3 д. 25 "
56. Кропивницький М. Невольник. П'єса на 5 д. . 20 "
57. Карпенко-Карий. Мартин Боруля. Ком. на 5 д. 30 "
58. Лідяно М. Запалахкотіло. П'єса на 3 д. . . . 15 "
59. Слобожанський П. Тарас Шевченко. Біогра-
фічні картини на 3 д. з апофеозом 15 "
60. Старицька-Черняхівська Л. На передодні. П'єса
на 1 дію 20 "
61. Серафимович А. Мар'яна. П'єса на 4 д. . . . 35 "
62. Улагай-Красовський Л. Вій. Фантастичн. видов.
на 4 дії 35 "
63. За Коцюбинським М. Блудні вогні. П'єса на 5 д. 40 "
64. Товстонос В. Скибині діти. П'єса на 3 д. . . 20 "
65. Улагай-Красовський. Обзолотились. П'єса на 3 д. 30 "
66. Снісарський Ів. Церковний староста. П'єса
на 3 дії 20 "
67. Матвієнко та інші. Опеклися. П'єса на 3 д. . . 30 "

68.	Холодногорець І. Хто не ризикує. Комед. на 4 д.	25 к.
69.	Старицька Черняхівська Л. Останній сніп. П'єса на 1 дію	20 "
70.	Кочерга Ів. Фея гіркокого мигдалю. Комед. на 4 дії	40 "
71.	Могем та Колтон. Седі. П'єса на 4 дії	40 "
72.	Гоголь—Старицький—Гак. Сорочинський ярмарок. Комедія на 4 дії	40 "
73.	Карпенко-Карий Ів. Безталанна. Драма на 5 д.	25 "
74.	Старицький М. Оборона Вуші.	—
75.	Шекспір. Приборкана гоструха	—
76.	Карпенко Карий Ів. Сава Чалий.	—
77.	Старицький М. Циганка Аза	—
78.	Грінченко Б. Степовий гість.	20 "
79.	Россіні. Севільський циркульник (лібрето)	—
80.	Грінченко. Ясні зорі	35 "
81.	Даргомижський Русалка (лібрето)	—
82.	Грінченко. Серед бурі	—
83.	Карпенко-Карий Ів. Підпанки.	—
84.	Грінченко. Нахмарило	15 "
85.	Мусогорський Майська ніч (лібрето)	—
86.	Грінченко. Миротворці	—
87.	Гуно. Фавст (лібрето)	—
88.	Грінченко. На новий шлях	—

П'єси В. Винниченка.

Дизгармонія. Щаблі життя	90 к.
Великий Молох. Мemento	90 "
Чужі люди. Базар	90 "
Брехня. Співочі товариства.	90 "
Чорна Пантера і Білий Медвідь. Натусь.	
Дочка жандарма	90 "
Молода кров. Пригвожденні	90 "
Панна Мара. Гріх. Закон.	1 крб.

П'єси Б. Грінченка:

Нахмарило. Степовий гість. Ясні зорі.	80 к.
Серед бурі. На новий шлях. На громадській роботі. Миротворці.—Друкується.	

П'єси Гн. Хоткевича:

О полку Ігоревім. Історична п'єса на 7 карт.	40 к.
--	-------

КООПЕРАТИВНЕ ВИДАВНИЦТВО

Р У Х

Харків, вул. 1-го Травня, 10 та 11. Тел. 29-84.

ДИТЯЧА ЛІТЕРАТУРА

ТОДОСІВ

ЛИС МИКИТА

з ілюстр. худ. П. Лапина
96 стор.

Ціна 65 коп.

І. ФРАНКО.

ВОРОНИ І СОВИ

з ілюстр. худ. П. Ла-
пина, 48 стор.

Ціна 35 коп.

Л. ГЛІБОВ

БАЙКИ

з передмовою Т. Черка-
ського, 148 стор.

Ціна 45 коп.

*** О. СТЕШЕНКО**

КОЛОСКИ ЖИТТЯ

Читанка для 2-ої групи
трудшкіл, з малюнками
136 стор.

Ціна 80 коп.

*** О. СТЕШЕНКО**

КОЛОСКИ ЖИТТЯ

Читанка для 3-ої групи
трудшкіл, з малюнками
192 стор.

Ціна 1 крб. 20 коп.

*** Б. ГРІНЧЕНКО**

ПАЛІЇ

Оповідання, з ілюстрац.
худ. П. Лапина, 16 стор.

Ціна 10 коп.

*** Б. ГРІНЧЕНКО**

САМ СОБІ ПАН

Оповідання, з ілюстрац.
худ. П. Лапина, 28 стор.

Ціна 15 коп.

*** Б. ГРІНЧЕНКО**

ЕКЗАМЕН

Оповідання, з ілюстрац.
худ. П. Лапина, 16 стор.

Ціна 10 коп.

*** Б. ГРІНЧЕНКО**

СЕСТРИЦЯ АЛЯ

Оповідання, з ілюстрац.
худ. П. Лапина, 16 стор.

Ціна 10 коп.

*** Б. ГРІНЧЕНКО**

НЕПОКІРНИЙ

Оповідання, з ілюстрац.
худ. П. Лапина, 24 стор.

Ціна 15 коп

*** Б. ГРІНЧЕНКО**

КСЕНЯ

Оповідання, з ілюстрац.
худ. П. Лапина, 24 стор.

Ціна 10 коп.

*** Б. ГРІНЧЕНКО**

ГРИЦЬКО.УКРАЛА

Оповідання, з ілюстрац.
худ. П. Лапина, 20 стор.

Ціна 10 коп

*** К. ПЕРЕЛІСНА**

ОДАРКА

Оповідання, з ілюстрац.
худ. П. Москаленка,
48 стор.

Ціна 25 коп.

*** Б. ГРІНЧЕНКО**

БЕЗ ХЛІБА

Оповідання, з ілюстрац.
худ. П. Лапина, 24 стор.

Ціна 15 коп.

П. ВОРОНИН

РАДИВОНКА

Оповідання, 20 стор.

Ціна 10 коп.

КООПЕРАТИВНЕ ВИДАВНИЦТВО „РУХ“

Твори В. ВИННИЧЕНКА

в окремих випусках:

Голота. Ілюстрації Лапина	Ціна 65 коп.
Краса і сила	„ 25 „
Контрасти	„ 20 „
Біля машини	„ 15 „
Темна сила	„ 10 „
Хто ворсг.	„ 10 „
Голод	„ 10 „
Честь	„ 10 „
Момент	„ 10 „
Глум	„ 10 „
Записна книжка	„ 10 „
Купля	„ 20 „
Кумедія з Костем	„ 10 „
Зіна	„ 10 „
Сліпий	„ 15 „
Кузь та Грицунь	15
Таємна пригода	10
Тайна	15
Промінь сонця	10
Хведько Халамидник	—
Маленька рисочка	15
Чекання	15

0,60 коп
(1986)

РА

790

у

3

В. ВИННИЧЕНКО

ЧЕКАННЯ

КООПЕРАТИВНЕ ВИДАВНИЦТВО

— РУХ —

КООПЕРАТИВНЕ
ВИДАВНИЦТВО **РУХ**

Харків, вул. 1-го Травня, 10/11

Телеф. 29-84.